

LLORENÇ GOMIS
**PER QUÈ COMENTEM
LES NOTÍCIES?**

L'any 1836, Émile Girardin, director-proprietari del diari "La Presse" a París, veia que el seu periòdic s'acostava als deu mil lectors i pensava que això el convertia en un diari "nacional": ja no podia acontentar-se de ser només el que solien ser els diaris: òrgan d'un partit, defensor d'una escola, promotor d'una causa dinàstica. Havia de poder ser llegit —i comprat— per tota mena de gent.

Per aconseguir això, Girardin va prendre dues mesures revolucionàries. D'una banda va decidir que no s'havia de pujar el preu del producte en la mesura dels costos, sinó que havia de ser la publicitat la que pagués l'augment dels tiratges. S'havia de fer un diari a bon preu i per això s'havia de comptar amb la publicitat. D'altra banda va decidir igualment separar el diari en dues seccions: una per donar informació, és a dir, bàsicament per donar notícies, i l'altra per publicar comentaris, per incloure opinions. Li va semblar que aquesta era "une idée d'avenir", una idea de futur. I ho era, és veritat.

Per què les notícies es donen separades del comentari

Donar notícies sense comentari, o separades del comentari, té com

a funció augmentar el nombre dels lectors. ¿Per què?

1) Perquè es poden donar més notícies si no han de portar adherit el seu comentari. El comentari tendeix a ser més llarg que la notícia. En el mateix espai d'un parell de notícies comentades se'n poden donar quatre o sis si la nota es limita a la informació del fet.

2) Perquè una mateixa notícia, si no s'hi barreja el comentari, la llegirà sencera i amb calma més gent: els que la notícia els alegri o els que els entristeixi, els que corrin a difondre-la i els qui la callin i si pot ser l'oblidin. El principi de neutralitat —que tendeix a aplicar-se espontàniament a la informació quan la notícia s'independitza del comentari— dóna a un diari el prestigi de la professionalitat i al lector que s'hi acostuma el tarannà de persona informada.

3) Perquè una mateixa notícia pot ser publicada per diaris de públics diversos i de tendències oposades. Això és fonamental per a les agències de notícies. Donar un fet com a notícia en facilita la publicació: no cal que el diari hi estigui d'acord amb el fet. N'hi ha prou amb que sigui notícia.

4) Perquè la redacció de la notícia es pot fer amb criteris de claredat, exactitud, ordre i rapidesa. No cal que el que informi es defineixi ni es situï personalment, només ha de dir amb tota precisió què ha passat. Quan es dóna informació se suposa que es pot dir tot: d'això es tracta. I així, sense comentari adherit, es dóna més informació.

5) Perquè el treball d'informar és a les redaccions bàsicament un treball col·lectiu, anònim i impersonal, i això val fins i tot quan el text és firmat: ningú ha de suposar que aquell redactor ha triat de donar aquella notícia, sinó que ha cobert l'acte com a informador, enviat pels seus superiors. I una mateixa informació la poden treballar dues o tres persones, potser d'idees ben diferents. Pot començar un i acabar un altre, redactar-ho un i corregir-ho, ampliar-ho o escurçar-ho un altre.

6) Perquè donant les notícies sense comentari es contraresta i dissimula el caràcter interessat de les fonts que han subministrat la notícia. A més se n'extreu el que la font hi havia posat de propaganda o publicitat, de manera que si al text hi ha un comentari, s'atribueixi a la font, que és la manera de convertir-ho en informació: tal persona ha dit tal cosa. L'homogeneïtat informativa d'un diari, que amplia el radi dels seus compradors, es reforça amb la separació de la notícia i el comentari. I per això els diaris que volen atreure més lectors donen fins i tot comentaris de sentit contradictori i procuren que sigui variada la procedència dels seus comentaristes.

7) Perquè si la informació anés mesclada amb comentaris, com passa a la vida corrent, tendiria a esborrar o bé oblidar aspectes complexos i contradictoris que hi ha a la realitat. Això és el que sol passar al comentari. L'informació pura i imparcial, en canvi, permet incloure d'una manera impertorbable aquests aspectes. I això el lector ho agraeix, perquè li estalvia equivocar-se per precipitació en comentar les notícies.

Si pel que fa a la informació la tendència dominant en el periodisme és la de separar la notícia del comentari i exposar els fets en un to informatiu, això no vol dir que el coneixement dels fets el lector el vulgui simplement per estar informat, sinó precisament per poder comentar-los amb més coneixement de causa. Necessita fets per dir el que pensa, però el que li interessa en la vida social, tal com es veu en la conversa corrent, és situar els fets en una perspectiva, aprofitar-los per a l'acció, subratllar-ne el sentit. En una paraula, vol tenir fets per comentar-los. Això ens obliga a plantejar més detingudament la qüestió: ¿per què comentem les notícies?

Per què comentem les notícies

1) Comentem les notícies perquè és la millor manera d'entendre-les. Entendre un fet no és sentir dir que ha passat, sinó saber com, per qui, per què, establir clarament les causes i les circumstàncies, explorar la significació del fet, el seu abast, la seva probabilitat, etcètera. Tot això es fa comentant el fet, plantejant preguntes i tractant de contestar-les, sospesant els motius morals i les conseqüències: una altra cosa és ja bàsicament el comentari.

2) Comentem els fets perquè volem donar-los a conèixer i fer-los entendre als altres. Cadascú sol donar a una reunió les notícies que li interessa que els altres coneguin o aquelles que vol conèixer millor ell mateix bo i sabent què en pensen persones que poden tenir-hi alguna relació o en poden saber més. Comentar un fet és voler introduir el fet a l'interior d'altres persones, però amb la nostra interpretació, el fet tal com el veiem nosaltres. Per aconseguir que els altres entenguin, acceptin i pateixin el fet hem de comentar-lo. A la conversa social no regeix la norma periodística de separar la informació del comentari. A la vida social notícies i comentaris apareixen barrejats. El comentari és la salsa que dona gust a les notícies.

3) Comentem els fets per donar-ne un judici, per introduir en el caos dels fets que es produeixen al món i ens arriben l'ordre d'un principi fonamental de classificació. Els fets seran allò que no deia

la notícia: bons o dolents, favorables o adversos, beneficiosos o perjudicials. Aquesta classificació dels fets, que ha de ser raonada i argumentada, només es dóna en el comentari.

4) Comentem els fets per domesticar-los, pair-los, assimilar-los, acceptar-los. Tots volem que els fets encaixin d'una manera o una altra amb els nostres desitjos i interessos. I si no hi encaixen prou volem proposar alguna acció per modificar-los o al menys per rebutjar-los. Els fets procedeixen d'una acció i en demanen una altra, ja sigui per donar-hi conseqüències, ja sigui per evitar que en tinguin o contrarestar-les. I situar un fet en la perspectiva de l'acció es fa comentant-lo.

5) Comentem els fets per "dir-hi la nostra", és a dir, per participar en els fets, les seves conseqüències, l'acció en què s'insereixen o que demanen, sortir-ne al pas o, ben al contrari, empènyer fort en el mateix sentit. Tant si aplaudim el fet com si en protestem estem participant-hi, ens fem presents al voltant del fet. Comentar un fet és participar en el seu curs social.

6) I en comentar un fet, d'una manera conscient o inconscient, voluntària o involuntària, estem donant informació sobre nosaltres mateixos. Comentar un fet és donar notícia d'un mateix, dels seus temors i esperances, desitjos i interessos, criteris i passions, actituds i manera de ser, tot això il·luminat pel fet que estem comentant. El fet, en comentar-lo, ens dóna a conèixer. Comentar un fet no és només donar les nostres opinions sobre ell, és també donar informació sobre nosaltres mateixos.

7) Comentem els fets finalment per confirmar que eren notícia. Com més persones comenten una notícia, més notícia resulta que era, més bé ha fet el diari en publicar-la, més útil s'ha fet als seus clients, més ha contribuït a augmentar-ne el nombre. Com més temps un fet es comenta, més temps segueix viu i sent notícia i fent pensar la gent i produint altres fets. La quantitat i durada dels comentaris és la confirmació a posteriori que un fet és notícia. "Notícia és el que demà farà parlar la gent", deia amb encert un periodista americà del segle passat, Charles Dana.

Notícia i comentari es demanen, doncs, i es recolzen. És notícia el que desvetllarà comentaris. I el comentari d'un fet prova que era notícia.

Notícia es un fet capaç de ser entès i comentat pel públic. I el comentari ve a demostrar precisament que un fet és intel·ligible i comentable, que fa pensar la gent. I això es comprova perquè en parlen. Com deia el sociòleg i periodista Robert Park la major part

de la gent només pensa quan parla. Si vol pensar és probable que es posi a parlar. I per parlar necessita una cosa que faci pensar i això és la notícia.

Així es veu també la correlació que hi ha o ha d'haver-hi entre notícia destacada i comentari editorial.

Per què els diaris comenten les notícies que donen

Els diaris no en tenen prou amb donar notícies perquè els seus lectors en parlin, és a dir, les comentin. Els diaris en parlen també ells mateixos. I de vegades el mateix dia i en la secció destinada a explicar al lector què pensa el diari mateix.

Ja hem explicat per què les notícies i els comentaris es donen separats. Ara hem d'explicar per què tantes vegades es donen al mateix temps. És a dir, perquè la notícia que es dona destacada a la portada es comenta el mateix dia a dins, a la pàgina editorial, en un article anònim que representa el que en pensa el mateix diari.

I així el comentari de la notícia ve al mateix exemplar que dona la notícia i a un altre lloc, separat de la notícia. Ve al mateix exemplar, perquè és una gran notícia i aquestes notícies necessiten comentaris i els lectors agraeixen un impuls o estímul qualificat, una orientació responsable. El comentari del diari serveix d'estàrter, d'estímul i d'aliment del comentari del públic.

Si el comentari del diari es publica l'endemà o dos o tres dies després de la notícia, vol dir que no és una gran notícia (llavors s'hauria hagut de publicar el mateix dia), però vol dir també que és prou notícia, perquè si no tingués prou interès o s'hagués oblidat ja no la comentaríem.

Les notícies que es destaquen s'han de comentar —o al menys sovint el diari creu que ho ha de fer. La raó és que si són molt notícies (és a dir, més notícia que altres que van a les planes de dins o que han anat a parar a la paperera) vol dir que pensa la direcció del diari que tindran moltes repercussions, que no passaran sense pena ni glòria, sinó que faran fer coses i dir coses, que no s'oblidaran de seguida, sinó que tindran conseqüències. I llavors el públic té dret a saber quines repercussions pot preveure's que tindrà el fet i si són bones o dolentes. Explicar-ho és comentar la notícia.

Recíprocament, la notícia que es comenta en un editorial (és a dir, que comenta el mateix diari que la dona) s'ha d'haver donat bé perquè el públic té dret que li expliquin què ha passat, té dret a saber-ho, abans de sentir-ho comentar.

Podem, però, preguntar-nos per què el diari s'avença a comentar ell mateix el fet i no espera que sigui el públic, i amb ell els propis col·laboradors, qui ho faci. Podria pensar-se que el respecte pel públic que mostra el diari en separar les notícies dels comentaris seria més complet si esperés a que fos el públic qui digués què en pensa del que passa, sense trobar-se que el diari ja comenta els fets el mateix dia en què els dona.

El diari no comentaria editorialment els fets si no pensés que això li agrada al públic, perquè el diari és un producte comercial que viu d'aquest públic que el compra cada dia. I així el comentari editorial és una subtil combinació d'intuïció i influència. El diari s'avença a dir de les notícies el que creu que en pensarà la part més característica i previsible del seu públic. Però a més el diari pretén ampliar aquest públic i reforçar l'orgull i la satisfacció de tenir aquest diari precisament i no pas un altre quan dona raons i arguments en favor de la tesi i la interpretació del fet que pensa el diari que n'ha de fer lògicament el seu públic més fidel. I és clar que en fer-ho i en fer-ho amb moderació i d'una manera enraonada, el diari aixeca i eleva l'autoconsideració del públic i a fa vegada es dona com a diari el prestigi de la solvència i la moderació. Si per la tesi que defensa és influït bàsicament, pel to que usa influeix i pot a la vegada reforçar i fins i tot inclinar o modificar les actituds del seu públic. El diari pot dir coses que pensa "ell" com si fossin les que el seu públic pensa. Per això la combinació de tesis és subtil. S'ha de convèncer el públic que allò que es diu és el mateix que ell pensa. I això depèn de les raons que es donin i del to que s'utilitzi.

Tot això no seria possible si el diari no opinés abans que el públic li fes arribar la seva opinió. El diari, doncs, comenta les notícies que dona per reforçar el seu prestigi davant del seu propi públic. El diari tracta de donar un servei al seu públic en explicar-li d'una manera raonada i amb un cert to d'autoritat el que el públic segurament deu pensar, o de vegades seria bo que pensés. Això, però, sense assumir massa risc i més aviat com a matís d'una opinió lògica i probable.

Com més es comenta un fet, més notícia és

D'altra banda, el comentari és la resposta del públic a les notícies. Si les notícies no es comenten, és que no eren notícies, en la mesura que ningú no pensa que aquells fets tinguin repercussions, facin pensar i parlar, es recordin. De fet, si no hi ha comentaris (a casa, a l'oficina, al carrer) no serveix de gran cosa haver publicat les

notícies, perquè si ningú no en parla és que no s'han llegit, no han interessat, és que la gent no creu que tinguin repercussions, i llavors no s'hi capfica, no en parla i les oblida...

I així es pot dir que el comentari és la mida —o dona la mida— de l'encert o l'error en la selecció i publicació de notícies. La notícia serveix per provocar comentaris i el comentari serveix per confirmar l'interès de la notícia. Comentem les notícies ... perquè són notícies. Si ningú no les comenta és que probablement no eren notícies, encara que s'hagin publicat com si ho fossin, o en tot cas no eren pas tant notícia com les que s'han comentat.

La coherència d'un diari es veu en la correlació entre notícies i comentaris. Si un diari destaca molt una notícia i no la comenta, confessa que no pensa pas que sigui tan notícia com fa veure que és. Si un diari comenta molt una notícia que no ha destacat o no ha donat àmpliament vol dir que no gosa donar tota la informació que justificaria el comentari que en fa, això sí és que la té. Si bé els diaris donen més notícies que comentaris, perquè aquesta és la seva funció bàsica, i deixa més aviat que sigui el públic qui comentari les notícies que els mitjans donen, sap que les notícies més importants demanen comentari al propi mitjà (en el cas de la premsa; la ràdio i la televisió tenen una altra tradició i possiblement una funció una mica diferent) no només per ajudar al públic a comentar el fet i a fer-lo millor, amb més elements de judici, sinó també per demostrar amb el comentari que el fet era realment tan notícia com el diari deia en destacar-lo.

Les repercussions d'un fet no són només els comentaris que desvetllen (també produeix altres fets), però els comentaris són les repercussions més fàcils d'identificar, de quantificar i les que més asseguren clarament la influència d'un fet. El caràcter enigmàtic i ambigu d'un fet contribueix a la seva noticiositat. I això és també el que fa parlar la gent, el que provoca comentaris. Aquest caràcter enigmàtic i ambigu ens fa pensar, témer, esperar. Un procés de participació s'ha incoat. I es pot seguir precisament en els comentaris. ¿Què significa el que ha passat? ¿Què passarà ara? El fet produeix comentaris. Els comentaris produeixen fets.

El mitjà més útil al públic és el que li dona més notícies amb repercussió, perquè és el que millor li permet entendre el que passa i el que passarà. I el comentari serveix per comprendre millor la importància, el sentit, la significació del fet. I qui comenta millor els fets justifica millor la tria d'aquests fets com a notícia.

La forma escrita del comentari permet objectivar l'opinió que es dona. Les emissores de ràdio i de televisió no solen presentar un

comentari propi dels fets. No tenen editorials. Si sortís l'autor del text quedaria clar que és l'autor de l'opinió. Si ho llegís un presentador o locutor, semblaria que és la seva opinió i el comprometeria indugudament. Per això la ràdio i la televisió s'estimen més presentar opinions plurals, expressades en la forma natural del comentari parlat: la conversa. Les tertúlies tenen com a funció no deixar les notícies sense comentari. La tertúlia agafa la forma natural del comentari social. Mentre el comentari escrit, en canvi, es dirigeix més a la reflexió individual, personal, solitària. El comentari parlat del lector serà un moment ulterior.

Com es forma el present social

El present social dels mitjans és el de l'emissió (exemplar de diari, programa informatiu, d'opinió). El present social del públic és el de la conversa. L'important no és pas, en qualsevol cas, quan passen les coses, sinó quan se'n parla. El present social queda format, a l'interior d'un societat, per les noves que els mitjans donen i els comentaris que, esperonats pels mitjans mateixos, en fan els receptors i, en general, els ciutadans, que es comuniquen les notícies uns als altres per mitjà de la conversa. La conversa és el lloc comú on les notícies es socialitzen i se'n fa comentari col·lectiu. Aquests comentaris preparen les decisions que un o altre prendrà, és a dir, preparen i estimulen l'acció social.

Els mitjans donen, perquè la gent les comenti, les notícies que bàsicament els han donat els interessats. I la gent comenta les notícies per entendre-les, saber en què la concerneixen i què n'ha de pensar, i així entre tots orientar l'acció social que serà font de noves notícies. El comentari, finalment, permet descobrir la importància de fets que no han estat destacats, o que s'han diluït al llarg dels dies com a petites notícies, que no han tingut un moment de gran notícia, però que al capdavant tindran importància. El comentari supera així les limitacions del període en què les coses són notícia, i allarga el present social, que no és només el de les notícies, sinó també el dels comentaris. El comentari serveix, doncs, també per incorporar al present social, el de la conversa, aquells fets que formen una situació i que de vegades no havien arribat a ser notícia.

En resum, les notícies serveixen per provocar comentaris i els comentaris per salvar les notícies de l'oblit i incorporar-les a la consciència. Els mitjans recullen o provoquen comentaris per a) demostrar que les notícies mereixen ser difoses, b) donar la raó i

cultivar el sector més fidel de la seva audiència, c) donar a aquest sector arguments per influir a la resta del públic.

I els comentaris es llegeixen (o s'escolten) a) per curiositat de veure què diu l'autor, b) per veure què es diu d'un tema, c) pel gust de veure o sentir coses curioses d'un tema del que no sabem què pensar, d) per reconèixer i afirmar el nostre pensament, tant si es reconeix en el comentari com si el comentari l'il·lumina per reacció, i e) per veure simplement què es pot pensar de les notícies que arriben.